

Grønland - skatt-kamar Danmarkar

51 útlensk og dansk feløg leita eftir ráevnum í Grønlandi.

Bert eitt gott blýggj-zinknám kann geva statinum 250 mill. um árið

2.000.000 kvadratkilometrar.

So stórt er Grønland.

Hetta er heimsins størsta oyggj.

Grønland er knýtt at Danmark, men hvat hevur Danmark fingið burtúr hesum tilknýti.

Útreiðslur — fleiri og fleiri. Í rakstrarútreiðslum og íløgum letur Danmark árliga 7-800 miljónir um árið. Men hetta er kortini ikki meir enn hvat tryð góð blýggj- og zinknám kundu givið Grønlandi um árið. Og eitt tilfelli nám kemur helst um stutta tíð — nærhendis Umanak á vesturstrond Grønlands.

Sum tað fyrsta felagið, hevur eitt kanadískt felag fingið rætt til at kanna og útvinna evni úr jörðini á einum ávisum oki í Grønlandi. Hetta var tað fyrsta, men nú eru 51 feløg og gera kanningar í Grønlandi. Serliga fara kanningar fram í útsynningspartinum av Grønlandi. Flestu av hesum feløgum hava einarett. Hetta vil siga, at eingin annar enn tey hava loyvi at kanna eitt ávist oki, enn júst hetta felagið. Flestu av hesum loyvm eru komin at enda í 1972 og -73, og tá fest at siggja, hvussu nógv feløg eru sinnaði til at halda fram og vinna evni úr jörðini. Partarnir skulu so sjálvandi koma ásamt, hvussu stórt partur av peninginum skal fara til ávísu felagið, til Grønland og til tann danska statini.

Hvussu nógv vita teir?

Grønlands Geologiske Undersøgelser er ein stovnur hjá Grønlandsmálaráðnum og hesin hevur eftirlit við teimum feløgum, sum gera kanningar í Grønlandi. Hvort ár skulu feløgin siga frá, hvørji úrslit tey eru komin til. Hetta verður kravt av teimum. Men Grønland er meir enn hetta okið, sum teir eru við at kanna. Dugir hin parturin einki? Hvat vita menn um tað? Hvussu nógv vita menn um geologisku víðurskiptini í Grønlandi?

Danski blaðmaðurin Karl Stefan hevur fyrri SONDAGS AKTUELT spurt stjóran fyrri GGU, K. Ellthsgård-Rasmussen og sigur hann:

Lidnir um 150 ár

Tá eitt land verður kannað, má fyrst gerast av á hvorum skala kanningin skal fara fram á. Vit hava eitt kort í 1:2.500.000. Nakað fæst gjørt

eftir einum tilikum korti; men síðani seinna heimsbardaga hava vit arbeitt við at gera eitt kort í 1:100.000. Tað skulu 300 tilik kort til at fáa kortlagt tann partin av landinum, sum ikki liggur undir innlandsisnum. Kortini eru so detailleraði, at tað tekur okkum tvey ár at fáa gjørt hvørt kortið, og vit hava arbeidd 150 ár fram í tíðina. Men havast má tó í huga, at tað ikki eru allir partar av Grønlandi, sum hava eina so góða kortlegging fyr neyðini.

Ikki vit sum skulu finna ráevnini

— Hvussu nógv sest á einum geologiskum korti?

— Eitt geologisk kort gevur frágreiðing um øll sløgin av fjøllum, alt sum hevur áhuga. Við hesum kortum kunnu teir leggja grundarlagið undir nærri kanningum eftir ráevnum. Vit hava ikki fingið til uppgávu at leita eftir mineralinum, men bert gera vegin fram til hesa lagaligari. Hetta er ein long skrá, sum staturin hevur lagt. Vit siga, at staturin tekur sær av kortleggingaruppgávum og síðani kann eitt privat felag taka uppá seg eina víðari kanning undir eftirliti av GGU, sum hesi 51 feløgin nú gera.

Eisini havkanningar

Vit hava nú seinru árin havt eitt annað oki at arbeitt við og tað er havið kring Grønland. Hetta kemur eisini undir okkara arbeisumráði. Tað gjørdi tað ikki fyrri nokrum árum síðani, tí tá var hetta ikki tekniskt gjørligt. Eisini hava vit havt onkrar kanningar viðvíkjandi lendinum undir innlandsisnum, men tað verður ikki hildið, at hetta lendið hevur nakran áhuga tey fyrstu 10—20 árin. Tá ein arbeidir við einum so stórum landi, mugu ætlaninar ganga langet fram í tíðina — eini 30-40-50 ár og hugsast kann eisini, at tað vera ikki tey somu ráevnini sum tá verða so nógv brúk fyri.

Tað er eingin sum sigur, at vit í framtíðini koma at nýta sama hátt at fáa ráevnini úr jörðini sum vit gera í dag. Møguliga verður tá neyðugt at leita eftir heilt øðrum ráevnum enn hugsa verður um í dag.

Grønland líkist Kanada

Oljufeløgin eru farin undir arbeiðið sít í Grønlandi, men roknað verður við, at tað tekur teimum eini 10 ár aðrenn ein ser hvønn veg tað ber. Tað er eingin grund fyrri at hugsa, at tað gongur skjótari at finna olju í Grønlandi enn nógvu aðrastaðni, men vit skulu bert halda áfram. Um tað er okkurt oljufelag, sum vilja taka arbeiðið um eftir tí.

— Geologisk og geografisk hoyrir Grønland til norður-amerikanska meginlandið?

— Ja tað er eisini nógv, sum sigur okkum, at Grønland líkist Kanada.

Mest týðandi

— Hvat er tað mest týðandi, sum kanningarnar higartil hava givið?

— Fyrsta loyvi, sum givið var, var givið kanadiska felagið Cominco. Hetta felagið hevur nú latið eitt annað felag — Greenex — standa fyrri útvinningini av kopar- og zinknámum við Umanak. Hetta felagið kennir treytirnar. Hildið verður, at í hesum námum eru 16-17 pst. av zinki og 4-5 pst. av blýggi. Tað er tó óvist, hvussu stór mongd-in av hesum er.

Á Disko oynni hevur staturin útnýttat kol, men hetta hevur ikki givið nógv, tí at ikki nóg mikið av koli var har. Eisini er á Disko nikkul.

Við Fiskanes var fyrri nokrum árum síðani funnið ein crom-mineralisering, og ofta er crom at finna saman við platinu. Á sama okið er funnið rubinir, so møguliga verður hetta eisini at koma inn í myndina. Í koparnámsvikini er fyrr útunnid kopar, og hetta hevur eitt felag fingið koncession uppá.

— Hvussu við oljuni?

— Ja, vit hava næstan funnið olju nærhendis Nugsuaq. Eg vil ikki siga, at vit hava funnið olju, men har eru treytirnar fyrri at finna olju. Eg kann siga fyrri næstan 100 pst. vist, at vit fara at finna olju har og somuleiðis undir havbotninum.

Uran

Tá tann danska kjarnorkunevndin kom og spurdi okkum, hvar vit skuldu leita eftir urani, kundu vit beinanvegin peika á eitt stað í Grønlandi. Og á sama hátt vita vit, hvar mogleikin er góður til at finna onnur ráevni. Evni, sum ikki verða nýtt í dag, t. d. beryllium. Molybden er eitt annað evni, sum fær vaksandi virði.

Góð ílegging

— Hvussu stórt er GGU?

— Vit hava 220 fólk á løngarlistanum, men fáa vónandi fleiri sum uppgáurnar vaksu. Vit vilja fegnir koma upp á tað dupluta av fóstum geologum komandi 5 árin. Vit eru í dag 18 í tali.

— Hetta má vera ein, góð ílegging fyr statin?

— Ja so avgjört.

Tað, sum námuni koma at geva í Grønlandi, kemur skjótt upp á tær peningahæddir, sum Danmark hevur latið til Grønland.

Tá oljan kemur, er talan um milliardiir av krónum. Vit eiga tó ikki at sláa okkum fast við hetta, men kortini mugu vit víðarkenna, at tað veruliga eru mogleikar har. Okkara uppgáva er at fáa so nógv at vita um Grønland sum gjørligt, so at lættari verður hjá øðrum at kunna útvinna ráevnini.

Tað var ikki lætt hjá Krag í 1962 at taka uppá seg starvið sum floksformaður og forsetisráðharri. Men hann hevur síðani kunna styrkt sína støðu í stóran mun.

Sum heilt ungur kom hann uppi D.s.U. í Randers, har hann gjørdist formaður í felagnum. Í 1945 gjørdist hann skrivstovustjóri í vinnulivsráðnum hjá arbeidararorsluni. Í fólkatíngið var hann valdur í 1947 og varð sama ár handilsráðharri í Hedtoftstjórnini. Í 1965 fekk hann sum forsetisráðharri í lag tað sokallaðu »heilðarloysnina«. T. v. s. at hann við handilsligum uppleggingum kláraði bæði eina figgarliga og politiska støðu, sum var ógvuliga tørf. Hetta var eitt politiskt megnaverk.

Tá Radikali flokkurin í 1964 ikki longur vildi vera í stjórnini, var sett á stovn ein sosialdemokratisk minnilutastjórn. Við fólkatingsvalið í 1966 fekk SF góða framgongd, so at tilbar at gera eina »arbeidarastjórn«. Hetta var gjørt, men henda helt ikki longur enn til 1968.

Jens Otto Krag

Tryggingarsambandið FØROYAR

Føroya Kriggstrygging	Tlf. 1090
Føroya Sjóvátrygging	- 1090
Føroya Brunatrygging	- 1098
Føroya Vanlukkutrygging	- 1466

Vit tryggja:

[Bátar, skip, vørur, hús, innbúgv, akfør o. a.

Føroyingar elga at tryggja í landsins egnu trygging.

FÆRØSK MARGARINE

Vita No 1

VITAMINISERET

FÆRØSKT PRODUKT

FINT PRODUKT

Spinnið í Gøtu

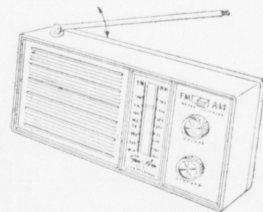
tygum fáa gott tógv, og skjóta avgreiðslu.

Vit keypa óvaskaða og vaskaða ull og selja øll sløg av føroyskum tógv.

TØTINGARVIRKIÐ

v/ Ólavur Gregersen — tlf. 20 í Gøtu

CONION ferðaradio

Millumbylgja við Tórshavn-Radio. — FM bylgju umráði.

Við tasku og oyraproppi. — Prisur: 228,00 kr.

RADIOBÚÐIN, Runavík, tlf. 7008

RADIO-EL Tórshavn, tlf. 1397